

KPSS TARİH · ÜNİTE 8 / 13 · ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ

Kurtuluş Savaşı Hazırlık Dönemi: KPSS Hap Bilgi

KPSS'de Atatürk ilkeleri ve inkılap tarihinden her yıl yaklaşık **12 soru** geliyor. Bu ünite Mondros'tan TBMM'nin açılışına kadarki hazırlık dönemini anlatıyor: ÖSYM 2012-2021 arasında buradan **24 soru** sordu.

Soruların 9'u **İstanbul hükümeti, manda ve Misak-ı Milli**'den, 8'i **genelge ve kongrelerden**, 7'si Kuvayimilliyeye ve işgallerden geldi. Bu ünite **tarih sırası** çok soruluyor: kilit tarihlerle başla. ÖSYM'nin sorduğu her bilginin yanında sorulduğu yıl yazıyor.

Bu ünite
24 çıkmış soru (2012-2021)
bu bloktan yılda ~12 soru
24 ÖSYM tuzağı

1 ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

24 sorunun 9'u tek konudan geldi: *İstanbul hükümeti, manda ve Misak-ı Milli.*

İstanbul hükümeti, manda ve Misak-ı Milli ■■■■■■■■■■ 9 soru

2012 Sivas'tan sonra ilk siyasi başarı 2014 Misak-ı Milli'yi ilk tanıyan Avrupa devleti

2016 Misak-ı Milli'de halkoylaması 2017 Misak-ı Milli'nin maddeleri

2017 Ali Rıza Paşa'nın getirilme gerekçesi 2018 General Harbord ve manda

2019 Ali Rıza Paşa hükümetinin istekleri 2020 Heyet-i Temsilîye'nin yetkili olduğu dönem

2020 Ankara'ya gelen Mebusan Meclisi başkanı

Mustafa Kemal, genelge ve kongreler ■■■■■■■■■■ 8 soru

2012 Erzurum Kongresi'nin nedenleri 2013 Sivas Kongresi'ni engelleme girişimleri

2015 Erzurum Kongresi ve bağımsızlık 2016 Amasya Genelgesi'nde yöntem

2017 Mustafa Kemal'in istifası 2019 İstifanın zamanı: Erzurum hazırlığı

2019 Sivas Kongresi 2021 Sineyimillete dönüş

Kuvayimilliyeye, işgaller ve isyanlar ■■■■■■■■■■ 7 soru

2012 Kuvayimilliyeye'nin özellikleri 2013 İzmir'in işgalinin ilk sonucu

2014 İstiklal Harbimiz: Kâzım Karabekir 2015 Nutuk'ta iş isyanlar

2016 Kuvayimilliyeye liderleri 2018 Düzenli ordunun kurulma sebebi

2019 Milne Hattı'nın aşılması

2) Kilit Tarihler

Mondros'tan TBMM'ye

- 30 Eki 1918 • **Mondros Ateşkesi**; işgaller başladı.
- 15 May 1919 • **İzmir'in işgali**: İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti, Kuvayimilliyeye. **KPSS 2013**
- 19 May 1919 • Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişi olarak **Samsun**'da.
- 22 Haz 1919 • **Amasya Genelgesi**. **KPSS 2016**
- 8-9 Tem 1919 • Askerlikten ve görevlerinden istifa: **sineyimillete dönüş**. **KPSS 2021**
- 23 Tem 1919 • **Erzurum Kongresi** (7 Ağustos'a kadar). **KPSS 2015**
- 4 Eyl 1919 • **Sivas Kongresi** (11 Eylül'e kadar). **KPSS 2019**
- Eyl 1919 • **General Harbord** Sivas'ta Mustafa Kemal'le görüştü. **KPSS 2018**
- 1 Eki 1919 • Damat Ferit istifa etti; **Ali Rıza Paşa** hükümeti. **KPSS 2017**
- 20-22 Eki 1919 • **Amasya Görüşmeleri**. **KPSS 2012**
- Kas 1919 • Sivas'ta **Komutanlar Toplantısı**. **KPSS 2020**
- 27 Ara 1919 • Heyet-i Temsiliye **Ankara**'ya geldi. **KPSS 2020**
- 12 Oca 1920 • Son Osmanlı **Mebusan Meclisi** açıldı.
- 28 Oca 1920 • **Misak-ı Milli** kabul edildi. **KPSS 2017**
- 16 Mar 1920 • **İstanbul resmen işgal edildi**; meclis dağıldı. **KPSS 2020**
- 23 Nis 1920 • **TBMM** açıldı.
- 29 Nis 1920 • **Hiyanet-i Vataniye Kanunu** (TBMM). **KPSS 2020**
- Haz 1920 • Yunanlılar **Milne Hattı**'nı aştı. **KPSS 2019**
- 16 Mar 1921 • **Moskova Antlaşması**: Misak-ı Milli'yi ilk tanıyan Avrupa devleti Sovyet Rusya. **KPSS 2014**

3 Genelgeden Kongrelere

Amasya Genelgesi (22 Haziran 1919)

NE?	MADDE
Amaç	Vatanın bütünlüğü, milletin bağımsızlığı tehlikede
Gerekçe	İstanbul hükümeti sorumluluğunu yerine getiremiyor
Yöntem	Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracak KPSS 2016
Yöntem (kurul)	Her türlü denetimden uzak milli bir kurul oluşturulmalı KPSS 2016
Karar	Sivas'ta milli bir kongre toplanacak

Sineyimillete dönüş (8-9 Temmuz 1919)

- İstanbul geri dönmesini istedi; Mustafa Kemal uymadı, görevden alındı. **Erzurum Kongresi** hazırlanırken askerlikten ve bütün görevlerinden **istifa** etti. **KPSS 2019**
- Bu, **sineyimillete dönüş**tür: sivil olarak milletin arasına döndü. **KPSS 2021**
- İstifa gösteriyor: İstanbul'dan farklı düşündü, direnişi **Anadolu merkezli** kurmak istedi, makam peşinde değildi. **Mondros'u hafifletmek** gibi bir amacı yoktu: tam bağımsızlık. **KPSS 2017**

Erzurum mu, Sivas mı?

23 TEMMUZ 1919

Erzurum Kongresi

- Toplanması bölgesel, kararları ulusal
- Topyekûn direniş; manda ve himaye reddi
- Gayrimüslimlere ayrıcalık yok
- Temsil Heyeti seçildi

4 EYLÜL 1919

Sivas Kongresi

- Toplanması da kararları da ulusal
- Cemiyetler tek çatıda: A.R.M.H.C.
- Manda tartışılıp reddedildi
- Heyet-i Temsiliye bütün yurdu temsil eder

↳ Erzurum'un üç kararı (topyekûn direniş, manda reddi, ayrıcalığa hayır) **bağımsızlığın** ilke edinildiğini gösterir. **KPSS 2015**

Erzurum Kongresi neden toplandı?

- Doğu Anadolu'nun **Ermenilere** verilme olasılığı; **Pontus** Rum faaliyetleri. **KPSS 2012**
- Bazı bölgelerin işgali; **Erzurum ve Trabzon** cemiyetlerini birleştirmek. **KPSS 2012**
- İstanbul'un resmen işgali **neden olamaz**: o, 16 Mart 1920'de. **KPSS 2012**

Sivas Kongresi (4-11 Eylül 1919)

- Delegeler **İttihatçı** olmadıklarına ant içti; **başkanlık** konusunda tartışma çıktı.

KPSS 2019

- Bütün cemiyetler **Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti** adıyla birleşti; Erzurum kararları benimsendi.

KPSS 2019

- Kongreye damga vuran **manda** tartışmasıydı; Bolşevik propagandası değil.

KPSS 2019

- **Ali Fuat Paşa** Batı Anadolu'ya komutan atandı; **İrade-i Milliye** gazetesi çıktı.

- Damat Ferit kongreyi engellemek istedi; Elazığ Valisi **Ali Galip** ve Ankara Valisi **Muhittin Paşa** görevlendirildi; İngilizler stratejik yerleri işgal etti.

KPSS 2013

KODLA

Erzurum bölgeden toplandı, Sivas ülkeden

Erzurum'un **toplanması** bölgesel, kararları ulusal; Sivas'ın ikisi de **ulusal**. Cemiyetler Sivas'ta birleşti, manda Sivas'ta tartışıldı.

⚠ ÖSYM tuzağı

Mustafa Kemal **Erzurum Kongresi** hazırlanırken istifa etti; Amasya Genelgesi'nden ya da Sivas'tan sonra değil.

KPSS 2019

4) İstanbul Hükümeti, Manda ve Misak-ı Milli

Sivas'tan sonra İstanbul ile

- 1) Temsil Heyeti'nin baskısıyla **Damat Ferit** istifa etti (1 Ekim 1919).

- 2) Vahdettin ılımlı **Ali Rıza Paşa**'yı getirdi: halk arasında birlik, sükun ve düzen, yasal hükümetle seçim, milli hareketle iyi ilişki için.

KPSS 2017

- 3) **Amasya Görüşmeleri** (20-22 Ekim 1919): İstanbul, Temsil Heyeti'ni muhatap aldı. Sivas'tan sonra İstanbul'a karşı **ilk siyasi başarı**.

KPSS 2012

- 4) **Mebusan Meclisi** seçildi, İstanbul'da açıldı (12 Ocak 1920).

↳ Ali Rıza Paşa'yı getirmenin amacı **Temsil Heyeti'ni İstanbul'da etkili kılmak** değildi.

KPSS 2017

Ali Rıza Paşa hükümeti ne istedi?

- El konulan **resmî dairelerin** boşaltılması; İstanbul ile Anadolu arasında **haberleşmenin** yeniden kurulması. **KPSS 2019**
- Hükümet uygulamalarına saygı; **seçimlere** müdahale edilmemesi. **KPSS 2019**
- **Ülkenin birlikte yönetilmesi** istenmedi. **KPSS 2019**

Heyet-i Temsiliye'nin yetkili olduğu dönem (Eylül 1919 - Nisan 1920)

- Amasya Görüşmeleri; Sivas'ta **Komutanlar Toplantısı**; Ali Fuat Paşa Batı'da. **KPSS 2020**
- Ankara Milli Mücadele'nin **merkezi** oldu (27 Aralık 1919). **KPSS 2020**
- **Hiyanet-i Vataniye Kanunu** bu döneme girmez: TBMM çıkardı (29 Nisan 1920). **KPSS 2020**

Manda

- **Wilson Prensipleri Cemiyeti** ABD mandası, bazı çevreler İngiliz mandası istedi; Erzurum ve Sivas reddetti.
- ABD, Doğu'da bir Ermeni devleti ve manda konusunu araştırmak için **General Harbord**'u gönderdi; Sivas'ta Mustafa Kemal'e görüştü. **KPSS 2018**

Misak-ı Milli (28 Ocak 1920)

KONU	KARAR
Sınır	Mondros'ta işgal edilmemiş, Türk ve Müslüman çoğunluklu yerler bölünmez KPSS 2017
Halkoylaması	Kars, Ardahan, Batum ve Batı Trakya'da halka sorulacak KPSS 2016
Arap toprakları	Geleceği halkın serbest oyuyla belirlenecek
Boğazlar	Güvenliği sağlanırsa ticarete açılacak; karar ilgili devletlerle. Milletler Cemiyeti'ne bırakılmadı KPSS 2017
Azınlıklar	Hakları komşu ülkelerdeki Müslümanların hakları kadar KPSS 2017
Bağımsızlık	Kapitülasyonlar kabul edilmez; tam bağımsızlık KPSS 2017

KODLA

Kars, Ardahan, Batum, Batı Trakya: halka sor

Misak-ı Milli'de **halkoylaması** istenen dört yer. Trabzon bu listede yok; Boğazlar Milletler Cemiyeti'ne bırakılmadı.

Misak-ı Milli'den sonra

- Son Osmanlı **Mebusan Meclisi** kabul etti; TBMM değil.
- 16 Mart 1920'de İstanbul resmen işgal edildi; meclisin başkanı **Celalettin Arif Bey** Ankara'ya geçti. **KPSS 2020**
- Misak-ı Milli'yi ilk tanıyan Avrupa devleti **Sovyet Rusya** (Moskova, 16 Mart 1921); sonra **Fransa** (Ankara Antlaşması, 20 Ekim 1921). **KPSS 2014**

⚠ ÖSYM tuzağı

Misak-ı Milli'yi **TBMM** değil, son Osmanlı Mebusan Meclisi kabul etti; ilk tanıyan Avrupa devleti **Sovyet Rusya**, Fransa ikinci. **KPSS 2014**

⑤ Kuvayimilliyeye, İşgaller ve İsyanlar

Kuvayimilliyeye

- 15 Mayıs 1919 **İzmir'in işgali** Kuvayimilliyeye ruhunu doğurdu; ilk sonuç **İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti**. **KPSS 2013**
- Liderler eski askerler, efeler ve eşraftı: **Çerkez Ethem**, **Yörük Ali Efe**, **Demirci Mehmet Efe**, **İpsiz Recep**, **Şahin Bey**. **KPSS 2016**
- Bölgeseldi; düşmanın ilerleyişini **yavaşlattı**, bazı iç isyanları bastırdı. **KPSS 2012**
- **Doğu Cephesi**'nde Kuvayimilliyeye değil, **düzenli ordu** (15. Kolordu, Kâzım Karabekir) savaştı. **KPSS 2012**

Kuvayimilliyeye'den düzenli orduya

- 1 Askerî disiplin ve hiyerarşi yoktu; her birlik kendi şefini dinledi. **KPSS 2018**
- ↓
- 2 Yakaladığını kendi yöntemiyle cezalandırdı; halktan zorla malzeme aldı. **KPSS 2018**
- ↓
- 3 Düzenli düşman ordusu karşısında kesin sonuç alamadı. **KPSS 2018**
- ↓
- 4 TBMM **düzenli orduya** geçti (1920 sonu). **KPSS 2018**

Milne Hattı ve Sevr baskısı

- Milne Hattı: İngiliz General Milne'in Kuvayımiliye ile Yunan birlikleri arasına çizdiği hat.
- Haziran 1920'de İtilaf, Yunanlılara hattı aşma izni verdi: amaç Osmanlı hükümetini **barış antlaşması** (Sevr, 10 Ağustos 1920) imzalamaya zorlamaktı. **KPSS 2019**

İç isyanlar

- Nutuk'ta memleketin "karışıklık ateşleri" içinde yandığını anlatan söz **iç isyanları** anlatır. **KPSS 2015**
- İstanbul'un kıskırttıkları (Anzavur, Bozkır, Düzce, Yozgat), azınlık isyanları ve Kuvayımiliye'den çıkan isyan (Çerkez Ethem).

Hangi anı kimin?

KÂZIM KARABEKİR

İstiklal Harbimiz

Ayrıca Birinci Cihan Harbimiz,
Çocuk Davamız

KPSS 2014

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

Nutuk

1927'de okundu; 1919-1927
arası

HALİDE EDİP ADIVAR

Türk'ün Ateşle İmtihanı

Milli Mücadele anıları

ALİ FUAT CEBESÖY

Milli Mücadele Hatıraları

Batı Cephesi'nin ilk komutanı

⚠ ÖSYM tuzağı

Nene Hatun Kuvayımiliye lideri değil: 93 Harbi'nde Erzurum Aziziye Tabyası'nın kahramanı. **KPSS 2016**

⑥ ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

- ① Doğu Cephesi'nde Kuvayımiliye değil, düzenli ordu (15. Kolordu) savaştı. **KPSS 2012**
- ② İstanbul'un resmen işgali (Mart 1920) Erzurum Kongresi'nden sonra; nedeni olamaz. **KPSS 2012**
- ③ Sivas'tan sonra İstanbul'a karşı ilk siyasi başarı Amasya Görüşmeleri. **KPSS 2012**
- ④ İzmir'in işgalinin ilk sonucu İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti'nin kurulması. **KPSS 2013**

- 5 Ali Galip ve Muhittin Paşa'nın görevlendirilmesi Sivas Kongresi'ni engellemek içindi. **KPSS 2013**
- 6 Misak-ı Milli'yi ilk tanıyan Avrupa devleti Sovyet Rusya (Moskova, 1921); Fransa ikinci. **KPSS 2014**
- 7 İstiklal Harbimiz Kâzım Karabekir'in eseri. **KPSS 2014**
- 8 Nutuk'taki "karışıklık ateşleri" iç isyanları anlatır. **KPSS 2015**
- 9 Erzurum'un üç kararı da (direniş, manda reddi, ayrıcalığa hayır) bağımsızlığı gösterir. **KPSS 2015**
- 10 Nene Hatun Kuvayimillîye lideri değil; 93 Harbi'nin kahramanı. **KPSS 2016**
- 11 Amasya Genelgesi'nde yöntem: milletin azim ve kararı ile denetimden uzak millî kurul. **KPSS 2016**
- 12 Misak-ı Milli'de halkoylaması: Kars, Ardahan, Batum ve Batı Trakya; Trabzon değil. **KPSS 2016**
- 13 Misak-ı Milli Boğazlar kararını Milletler Cemiyeti'ne bırakmadı. **KPSS 2017**
- 14 Mustafa Kemal'in istifası Mondros'u hafifletmek için değildi; tam bağımsızlıktan taviz yoktu. **KPSS 2017**
- 15 Ali Rıza Paşa'yı getirmenin amacı Temsil Heyeti'ni İstanbul'da etkili kılmak değildi. **KPSS 2017**
- 16 Kuvayimillîye'nin disiplinsizliği düzenli ordunun kurulma sebebidir. **KPSS 2018**
- 17 General Harbord manda konusunu araştırmaya geldi; Boğazlar ya da Musul değil. **KPSS 2018**
- 18 Mustafa Kemal Erzurum Kongresi hazırlanırken istifa etti. **KPSS 2019**
- 19 Sivas'a damga vuran manda tartışmasıydı; Bolşevik propagandası değil. **KPSS 2019**
- 20 Ali Rıza Paşa hükümeti ülkenin birlikte yönetilmesini istemedi. **KPSS 2019**
- 21 Yunanlılara Milne Hattı'nı aşma izni Osmanlı'yı barış antlaşması imzalamaya zorlamak içindi. **KPSS 2019**
- 22 Hıyanet-i Vataniye Kanunu TBMM'nindir (Nisan 1920); Heyet-i Temsiliye döneminde değil. **KPSS 2020**

23 İstanbul'un işgalinden sonra Ankara'ya gelen Mebusan Meclisi başkanı Celalettin Arif Bey. **KPSS 2020**

24 Sineyimillete dönüş askerlikten ve görevlerden istifadır; Samsun'a çıkış değil. **KPSS 2021**

7 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Amasya Genelgesi'nde Sivas'ta milli bir kongre toplanması kararlaştırıldı. ☐ D ☐ Y
2. Mustafa Kemal Sivas Kongresi'nden sonra askerlikten istifa etti. ☐ D ☐ Y
3. Erzurum Kongresi'nde manda ve himaye reddedildi. ☐ D ☐ Y
4. Bütün cemiyetler Sivas Kongresi'nde birleşti. ☐ D ☐ Y
5. Misak-ı Milli TBMM tarafından kabul edildi. ☐ D ☐ Y
6. Misak-ı Milli'de Trabzon için halkoylaması istendi. ☐ D ☐ Y
7. Misak-ı Milli'yi ilk tanıyan Avrupa devleti Fransa'dır. ☐ D ☐ Y
8. General Harbord manda konusunu araştırmak için geldi. ☐ D ☐ Y
9. Heyet-i Temsiliye 27 Aralık 1919'da Ankara'ya geldi. ☐ D ☐ Y
10. Hıyanet-i Vataniye Kanunu'nu Heyet-i Temsiliye çıkardı. ☐ D ☐ Y
11. Kuvayımilliyeye Doğu Cephesi'nde etkin rol oynadı. ☐ D ☐ Y
12. İzmir'in işgalinden sonra İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti kuruldu. ☐ D ☐ Y
13. İstiklal Harbimiz adlı eser Kâzım Karabekir'indir. ☐ D ☐ Y
14. Nene Hatun bir Kuvayımilliyeye lideridir. ☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. D 22 Haziran 1919.
2. Y Erzurum Kongresi'nden önce, 8-9 Temmuz 1919.
3. D Bağımsızlık ilke edinildi.
4. D Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti.
5. Y Son Osmanlı Mebusan Meclisi, 28 Ocak 1920.
6. Y Kars, Ardahan, Batum ve Batı Trakya.
7. Y Sovyet Rusya (Moskova, 1921).
8. D Sivas'ta Mustafa Kemal'e görüştü.
9. D Ankara Milli Mücadele'nin merkezi oldu.
10. Y TBMM çıkardı, Nisan 1920.
11. Y Doğu'da düzenli ordu (15. Kolordu) savıştı.
12. D 15 Mayıs 1919.
13. D Çocuk Davamız da onun.
14. Y 93 Harbi'nde Erzurum Aziziye Tabyası'nın kahramanı.

Kaynak: Konu kapsamı ve ağırlık: ÖSYM 2026-KPSS Kılavuzu, Tablo 1. Soru yılları: ÖSYM 2012-2021 KPSS Genel Kültür testleri.